

УДК 792.56:792.071

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/59-2-9>**Микола КРИПЧУК,***orcid.org/0000-0002-1255-7135**кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури естради та масових свят
Київського національного університету культури і мистецтв
(Київ, Україна) kripchuk@gmail.com***Сергій ПЛУТАЛОВ,***orcid.org/0000-0001-9155-5324**доцент кафедри сценічного мистецтва
Луганської державної академії культури і мистецтв
(Київ, Україна) si.plutalovv@gmail.com***Галина РЕУТ,***orcid.org/0000-0003-3962-7794**магістр кафедри сценічного мистецтва
Луганської державної академії культури і мистецтв
(Київ, Україна) princessasyok@gmail.com*

ПРИКЛАДНІ ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОГО ТЕАТРУ В УКРАЇНІ КРИЗЬ ПРИЗМУ ОДЕСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО ТЕАТРУ МУЗИЧНОЇ КОМЕДІЇ ІМЕНІ М. ВОДЯНОГО

Характеристика основної теми. У статті розглянуто прикладні імперативи розвитку музичного театру в Україні на засадах аналізу Одеського академічного театру музичної комедії імені М. Водяного. Проблеми музичного театру гостро актуалізовані в сучасній суспільній свідомості через ряд факторів. По-перше, музичний театр, будучи потужним представником офіційного мистецтва, уособлює в собі ступінь процвітання держави. Звідси високий рівень вкладень у будь-яку значиму постановку, що дозволяє продемонструвати матеріальні можливості у забезпеченні відповідного декоративного оформлення, костюмів, залучення високопрофесійних акторів тощо. Виходячи з цього, музичний театр проявляється як двигун розвитку технічних, естетичних, артистичних засобів та всіх компонентів, що складають художній твір. З іншого боку, музичний театр, завжди, через своє особливе становище в соціумі, неминуче стикається з необхідністю експерименту будь-якого рівня, починаючи з масштабних, грандіозних видовищ, які не знають аналогів в інших видах мистецтва, і закінчуючи найвишуканішими камерними експериментами, розрахованими на невелике коло поціновувачів. Незважаючи на таку прикладну різновекторність, у науково-дослідному світі склалася традиція вивчати досягнення музичного театру з точки зору однієї з його складових – музики. Значно менше вивчена театральна сторона реалізації композиторського опусу, призначеного для сцени, що обумовлює необхідність вирішення цієї проблеми. Мета дослідження – визначити прикладні імперативи розвитку музичного театру в Україні на засадах аналізу Одеського академічного театру музичної комедії імені М. Водяного. Узагальнені результати. Узагальнення існуючого наукового доробку, щодо розвитку музичного театру в Україні, дозволило встановити розгалуженість думок різних авторів відносно етапів та особливостей розвитку театрального мистецтва, з огляду на що, в дослідженні запропоновано авторську періодизацію розвитку на прикладі Одеського академічного театру музичної комедії ім. М. Водяного, в основу якої покладено документально-історичний підхід. Це дозволило відстежити значущі події, встановити причино-наслідкові зв'язки між етапами розвитку та режисерським вкладом. В статті сформовано характерні особливості кожного з п'яти етапів. Доведено, що ці особливості напряму залежать від керівників театру, а також політичних, культурних, демографічних, географічних та інших умов існування. Все це створило підґрунтя для розробки авторських пропозицій, щодо подальшого розвитку музичного театру в Україні, які зводяться до формування організаційно-методичного забезпечення.

Ключові слова: музичний театр, музична комедія, українська оперета, опера, розвиток музичного театру, Одеський академічний театр музичної комедії імені М. Водяного.

Mykola KRYPCHUK,

orcid.org/0000-0002-1255-7135

Ph.D. in History of Arts, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Stage and Gala Festivals

Kyiv National University of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) kripchuk@gmail.com

Serhii PLUTALOV,

orcid.org/0000-0001-9155-5324

Associate Professor at the Department of Performing Arts

Lugansk State Academy of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) si.plutalov@gmail.com

Halyna REUT,

orcid.org/0000-0003-3962-7794

Master at the Department of Performing Arts

Lugansk State Academy of Culture and Arts

(Kyiv, Ukraine) princessasyok@gmail.com

APPLIED IMPERATIVES OF MUSICAL THEATER DEVELOPMENT IN UKRAINE ON THE EXAMPLE OF ODESSA ACADEMIC THEATER OF MUSICAL COMEDY NAMED BY M. VODIAN

Characteristics of the main topic. The article examines the applied imperatives of the development of musical theater in Ukraine based on the analysis of the Odessa Academic Theater of Musical Comedy named after M. Vodyanyi. Formulation of the problem.

The problems of musical theater are acutely actualized in the modern public consciousness due to a number of factors. First of all, the musical theater, being a powerful representative of official art, represents the state's level of prosperity. Hence the high level of investment in any significant production, which allows to demonstrate material capabilities in providing appropriate decorative design, costumes, involvement of highly professional actors, etc. Based on this, musical theater appears as an engine for the development of technical, aesthetic, artistic means and all the components that make up a work of art. On the other hand, musical theater always, due to its special position in society, inevitably faces the need for experimentation at any level, starting with large-scale, grandiose spectacles that have no analogues in other forms of art, and ending with the most sophisticated chamber experiments, designed for a small circle of connoisseurs. In spite of such applied diversity, in the scientific research world there is a tradition of studying the achievements of musical theater from the point of view of one of its components, music. And the theatrical side of the realization of the composer's opus intended for the stage has been studied to a much lesser extent, which makes it necessary to solve this problem.

The purpose of the research is to determine the applied imperatives for the development of musical theater in Ukraine based on the analysis of the Odessa Academic Theater of Musical Comedy named after M. Vodyanyi.

Generalized results. The generalization of the existing scientific work on the development of musical theater in Ukraine made it possible to establish the ramifications of the opinions of various authors regarding the stages and features of the development of theatrical art, in view of which, the author's periodization of development on the example of the Odessa Academic Theater of Musical Comedy, which is based on a documentary-historical approach, is proposed in the study. This made it possible to track significant events and establish cause-and-effect relationships between developmental stages and directorial input. The article describes the characteristic features of each of the five stages. It has been proven that these features directly depend on the directors of the theater, as well as political, cultural, demographic, geographical and other conditions of existence. All this created prerequisites for the development of author's proposals for the further development of musical theater in Ukraine, which boil down to the formation of organizational and methodological support.

Key words: *musical theater, musical comedy, Ukrainian operetta, opera, development of musical theater, Odesa Academic Theater of Musical Comedy named after M. Vodiani.*

Постановка проблеми. В сфері узагальнення розвитку музичного театру, сучасні постмодерністські сумніви, щодо можливості формування універсального театрального літопису, проявляються у фактичній обмеженості та доцільності утворення масштабних проєктів викладу історії театру. Це обумовлюється, зокрема, різноплановістю досліджень, які можуть бути спрямовані на

конкретні епохи у розвитку театру тих чи інших країн, або приватні аспекти побутування сценічного мистецтва (розвиток акторської майстерності, тенденції в режисурі та інше). Процеси глобалізації у сучасній культурі дозволяють зрозуміти світовий театральний простір, як єдине ціле, з одного боку, і відобразити індивідуалізм окремого театру чи театрального діяча з іншого, міксуючи

таким чином різні епохи, а точніше їх надбання, створюючи неповторні картини, розвиваючи тим самим театральне мистецтво. Саме цією особливістю пояснюється зацікавленість проблемами розвитку музичного театру в Україні крізь призму прикладних імперативів, висвітлення яких могло б знайти відгук у серці будь-якого носія європейських цінностей, незалежно від національності чи соціального статусу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Аналіз раніше проведених досліджень свідчить про те, що розвиток сучасного музичного театру в Україні ґрунтується на суттєвому науковому та практичному доробку. Значний внесок у сучасну культуру музичних театрів внесли такі театральні діячі, як В. Мейєрхольд, К. Станіславський, С. Радлов, Е. Каплан, Б. Покровський, Д. Черняков, А. Жолдак та багато інших, хто створював масив вистав, що складають театральний процес сьогодення.

Серед вагомих напрацювань у сфері розвитку музичного театру в світі варто виділити роботи В. Абашева, Т. Возняка, Є. Єрмоліна, Ю. Лотмана, М. Найдорфа, І. Патрона, Т. Річардсона, Б. Успенського та ін. Локальна ідентичність музичного театру ґрунтовно відображена у напрацюваннях В. Фельзенштейна, А. Клементса, Л. Мамфорда, С. Рамера, Б. Рубла, В. Руфа, Г. Шопфліна та ін.

Варто зазначити, що внутрішні течії процесу розвитку музичного театру в світі часто різноспрямовані, методи роботи постановників принципово різні, що стає очевидним саме на конкретних прикладах. У цьому зв'язку, в статті, розвиток музичного театру в Україні розглянуто крізь призму Одеського театру музичної комедії ім. М. Водяного, зокрема, на основі творчої діяльності Євгенії Дембської. Базисом для формування висновків, відносно обраної тематики, стали, в тому числі, напрацювання Р. Бродавко, О. Галяса, О. Грабовського, В. Максименко, які, також, в основу своїх робіт поклали досвід Одеського театру музичної комедії ім. М. Водяного.

Не зважаючи на солідність напрацювань, сучасна наука й практика розвитку музичного театру в Україні потребує уточнення категоріального апарату, пошуку більш гнучких та адаптивних способів будови вистав тощо. Виходячи з цього, **мета дослідження** полягає у визначенні прикладних імперативів розвитку музичного театру в Україні на засадах аналізу Одеського академічного театру музичної комедії імені М. Водяного.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Відносно історії розвитку Одеського академічного театру музичної комедії імені Михайла Водяного,

варто відзначити, що різні джерела по різному дотують початок. Так, у публікаціях В. Голоти, точкою відліку вважається переїзд театру зі Львова до Одеси. А згідно статей А. Галяса, розвиток асоціюється з виставою «Біла акація». Обидва автори мають рацію, однак в нашому дослідженні використано документально-історичний підхід, який дозволяє відобразити всі віхи, від започаткування до сучасного розвитку, що надає можливість, під час формування висновків, врахувати більш широкий спектр фактів, які повинні бути в науково-дослідній роботі.

Аналіз архівів, частина яких висвітлена у журналі «Факти» (Інтернет-проект, 2022), дозволив встановити, що у 1944 році, після того, як радянські війська увійшли до Львова, Радою Народних Комісарів УРСР було прийнято «Постанову про відновлення роботи театрів м. Львова», згідно якої дозволялось відновити роботу Польського драматичного театру, Театру естради та мініатюр, а також, перевести до Львова український драматичний театр імені М. Заньковецької. З урахуванням цієї постанови, Львівською обласною радою і обласним комітетом Комуністичної партії було прийнято рішення забезпечити всі колективи відповідними приміщеннями, відремонтувати їх, а працівників театрів забезпечити квартирами і «відкрити для них столові закритого типу» (Гайдабура, 1998: 88).

В ті часи, населення України, вже розуміло, що до перемоги не далеко, тому почало потроху оговтуватися від війни, і потребувало якоїсь позитивної емоції, яку і надавали театри комедії. Однак, не зважаючи на схвальну реакцію населення, в театрах сатири, точніше в їх сюжетах, тодішня влада вбачала наклепи та критику влади. Постійна жорстка критика вистав Йосипа Стадника, який в ті часи очолював Львівський театр мініатюри, призвели до того, що театр перепрофілювали.

Яким чином це відбулося? З огляду на те, що львівське керівництво, розуміючи потребу в розвазі місцевого соціуму, а з іншого боку, неможливості ігнорувати «зауваження Московії», прийняли рішення «розбавити жанр», створивши власну оперету. Для реалізації цього проекту необхідні були актори, які зміли би одночасно співати та рухатися, оскільки основний склад акторів іммігрував за кордон. Почали залучати молодь, випускників консерваторій, музичних училищ, театральних інститутів (Станішевський, 1987: 85).

Саме так, у театрі, відомого в Західній Україні актора, режисера, педагога і вельми успішного в дорадянському минулому, імпресарію, Йосипа Стадника у 1946 році з'явився Михайло Водяний,

який був переведений з Львівської філармонії. За ним пішла і його партнерка по філармонічного дуету – Євгенія Дембська. Львівський театр називали «молодіжним», оскільки серед його виконавців, таких як Є. Дембська, М. Водяний, М. Дьоміна, Н. Ходусова, Є. Черних, Є. Уварова, Л. Стемпковський, Н. Половодова, І. Городецький, Г. Левковіч, не всім було тридцять. Цю традицію запрошувати молодь, театр зберіг і до сьогоднішнього дня (Орел, 2022).

Таким чином, зазначений вище період, справедливо вважати початковим етапом – «зародження», не тільки сучасного Одеського академічного театру музичної комедії імені М. Водяного, а й сучасного музичного театру в Україні, оскільки саме з трьох театрів ХХ століття розпочався його розвиток у ХХІ ст.

Життя тривало. 25 березня 1947 року відбулася перша вистава – музична комедія М. Богословського «Одинадцять невідомих». Ця дата, на думку І. Волицької, стала днем народження нового театру, якому ще належало пройти різні випробування і стати одним з улюблених театрів багатьох поколінь (Орел, 2022). Постановка, завдяки І. Гріншпуну та молодому, ще не «заангажованому», щирому колективу, принесла успіх. Про це, зокрема, зазначалося різними критиками, та культурними діячами. Наприклад, у дослідженні історії української оперети Ю. Станішевського пишеться: «Одинадцять невідомих» йшли в різних театрах Союзу, але нікому ця оперета не принесла успіху, крім львів'ян, бо постановка І. Гріншпуна відрізнялася «справжнім феєрверком режисерської фантазії, винахідливістю і дотепністю мізансцен» (Станішевський, 1987: 55).

Окрім визнання спеціалістами та глядачами, «Одинадцять невідомих» витримали перевірку цензури Сталінської влади. Про це свідчить телеграма, що надійшла з Москви одразу на другий день після вистави з наступним текстом: «Новий Львівський театр музичної комедії став на правильний шлях» (Гайдабура, 1998: 89).

Дуже знаковою, як для театру, так і для акторів Є. Дембської та М. Водяного стала вистава «Сільва», прем'єра якої відбулася через півтора місяця після вистави «Одинадцять невідомих», 12 травня 1947 року. Автор однієї з перших рецензій Є. Норд, безумовно, виділив лише двох виконавців – Є. Дембську (Сільва) та М. Водяного (Боні).

Будь яка діяльність напрямку залежить від тих, хто до неї причетний. Відтак, вважаємо необхідним згадати всіх керівників театру «до Водянівського» періоду (рис. 1). Згідно історичному

екскурсу, що наведений на офіційному сайті Одеського академічного театру музичної комедії імені Михайла Водяного, після Йосипа Стадника, головним режисером новоствореного театру у Львові, став В. Скляренко, який був вихованцем Леся Курбаса. У 1947 році В. Скляренко покинув театр, ставши головним режисером Львівської опери. На терені оперної режисури він домігся найбільших досягнень, отримавши звання «Народний артист УРСР». Після нього, театр очолив Доміан Іванович Козачковський.

До моменту свого призначення художнім керівником Д. Козачковський пройшов школу традиційного театру, працював в різних, в чомусь навіть антагоністичних, театральних колективах, як київський театр ім. І. Франка, театр ім. Гната Юри та харківський «Березіль» Леся Курбаса (Про Є.М. Дембську, 2022).

Варто зазначити, що у більшості постановок Д. Козачковського, починаючи з першої «Травневої ночі» О. Рябова, у поєднанні музичного та акторського, легко було знайти «родові ознаки» українського театру. Вистави Д. Козачковського не дивували якимись постановочними знахідками, їх можна назвати акторською режисурою, але такою добротною, майстровитою роботою, яка користувалася незмінним успіхом у глядача, особливо, якщо головну роль виконував сам постановник (Станішевський, 1987: 211).

Необхідно відзначити, що з 49 постановок Львівського театру музичної комедії, тільки 10 можна віднести до «класичної спадщини»; все інше – твори радянських авторів. У цьому плані Львівський театр музичної комедії нічим не відрізнявся від своїх побратимів за жанром (Орел, 2022). Розквіт «до Водянівського» театру в 1960–1970 роках пов'язаний з ім'ям головного режисера М. Ощеровського, що прославився першими постановками зарубіжних і радянських мюзиклів.

Значущою творчою (не історичною) точкою відліку розвитку театру М. Водяного вважається його переїзд зі Львова до Одеси, який відбувся наприкінці 1953 року. Весь склад театру – керівництво, 32 актора, 15 артистів хору, 12 артистів балету, 18 оркестрантів, 44 технічних працівника – були відзначені персональною вдячністю з занесенням до особової справи. У наказі обласного управління культури наводилися і деякі статистичні підсумки семирічної роботи театру: близько трьох тисяч вистав, близько двох мільйонів глядачів. А Новий 1954-й рік театр зустрічав в Одесі (Про Є.М. Дембську, 2022).

Глядачі Південної Пальміри зустріли цю подію прихильно, оскільки одесити скучили за «легким

Рис. 1. Періодизація розвитку Одеського академічного театру музичної комедії «до Водянівського» періоду

Джерело: складено автором в результаті узагальнення (Орел, 2022; Станішевський, 1987: 55)

жанром», адже міський театр оперети було закрито ще наприкінці 1940-х років, а «новий колектив» тут добре знали за гастролями 1950-го та 1952 років. На той час, одеські шанувальники оперети встигли оцінити майстерність Є. Дембської, М. Водяного, М. Дьоміної, Ю. Дінова, Н. Бухаріної, М. Удада та інших провідних майстрів трупи.

Приїжджі артисти, дуже швидко освоїлися в новому соціокультурному середовищі, і вже через кілька років ніхто навіть не сумнівався в тому, що такий колектив міг народитися тільки в Одесі, а ніяк не в іншому місті, «настільки він у своїй виконавській манері одеський, що злився з психологією свого глядача» (Голота, 1990). Сталося ж все це тому, що «прибульці» зі Львова, оселившись в Одесі, зуміли тонко відчутти атмосферу міста та долучитися до «одеського міфу». Про такий багатогранний феномен, як «одеський міф», надруковано чимало наукових та публіцистичних праць різних вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема, Я. Грінхіса, Т. Річардсона, М. Найдо-

рфа, М. Штекеля, Б. Херсонського, В. Савченко, П. Ковальова та ін. Однак, ми не будемо детально зупинятися на цьому питанні, оскільки в нашому дослідженні не ставилася задача розкриття численних культурологічних проблем, пов'язаних з існуванням «одеського міфу» та його впливом на різні сфери життєдіяльності городян.

Буквально за три тижні, героїчними зусиллями всього театального колективу, вдалося відновити близько десяти репертуарних постановок, і, вже наприкінці січня 1954 року, розпочати повноцінне творче життя в будівлі на Грецькій, 48. Про «героїчні зусилля» написано не для червоного слівця. Оркестр, більшість артистів балету і, майже весь обслуговуючий персонал театру, довелося набирати з нуля.

Проте, репертуарна афіша Одеського Театру музичної комедії спочатку не відрізнялася своєрідністю. Тут ставили те саме, що й в інших театрах Радянського Союзу аналогічного жанру. А треба було створити щось «одеське», властиве саме «місту біля моря». З цією метою головний

режисер театру І. Гріншпун та тодішній директор Д. Островський розпочали переговори зі знаменитим композитором І. Дунаєвським. І вже на початку лютого 1954 року композитор повідомив своїй багаторічній кореспондентці, педагогу Одеського музичного училища Лідії Неймарк, що влітку збирається розпочати роботу над новою оперетою «Салют», дія якої пов'язана з Одесою та китобійною флотилією «Слава» (Галяс, 2017).

Вибір китобоїв, як героїв майбутньої оперети був зумовлений їхньою величезною популярністю. Відплиття в рейс і повернення з рейсу флотилії «Слава» збирали в порту та на Приморському бульварі не тільки родичів та друзів, а й тисячі бажаючих побачити на власні очі це величне видовище. Дунаєвський хотів побачити це дійство на власні очі, для чого і приїхав до Одеси у травні 1954 року разом із лібретистами В. Массом та М. Червінським. Обидва ці автори були добре відомі за сценаріями фільмів, лібрето оперет, фейлетонами, п'єсами та мініатюрами для провідних майстрів естради – М. Миронової та О. Менакера, Ю. Тимошенко та Ю. Березіна, А. Райкіна й багатьох інших відомих виконавців.

«Ми гуляли вулицями і мріяли, – згадував згодом І. Гріншпун. – Мріяли про нову оперету, навіть знайшли двір, де проходитиме дія. Старе одеське подвір'я, багато сусідів, де всі ділять прикраси та радості...». Так народжувалась «Біла акація». Її чекали з нетерпінням, оскільки це був «одеський матеріал». Повернувшись до Москви, Масс і Червінський швидко вигадали лібрето, а Дунаєвський, так само стрімко, написав музику. Влітку 1955 року робота наближалася до завершення, але в липні творців нової оперети спіткав страшний удар: у Дунаєвського зупинилося серце. За ескізами, що залишилися, кілька номерів дописав композитор К. Молчанов, який ніколи не афішував своєї участі у створенні «Білої акації» (Галяс, 2020: 10).

Здавалося, що постановка вистави стала спільною турботою всього міста. В Одесі над «Акацією» працювали з величезним захопленням. Гріншпун згадував, «дружини китобоїв, почувши про підготовку вистави про їхніх чоловіків, вважали себе причетними до цього. Невідомими шляхами вони проникали до театру та «допомагали» порадами. Але цим не обмежувалося, – приносили свої сукні, стверджуючи, що Тося має носити саме цю сукню, а Лариса – ось це. Деякі з них співали свої пісні, стверджуючи, що саме їх має співати «наша Тося» в опереті про китобоїв» (Галяс, 2020:12).

В решті решт, прем'єра відбулася 29 січня 1956 року. На програмці, перед назвою спекта-

кля, великим шрифтом було написано: «Присвячується XX з'їзду КПРС». Але глядачів це не бентежило, на подібні речі вже давно звикли дивитись, як на неминучий ритуал. І ось, пролунала увертюра, відкрилася завіса, і, як згадує сучасник, «ціле море акації, сліпуче білої та кремової, заповнило зал». А ще за кілька хвилин глядачі побачили на сцені одеський дворик, створений фантазією художника Леоніда Файленбогена. В результаті «Біла акація» мала шалений успіх. Директору театру дзвонили навіть із ЦК Компартії із проханням «влаштувати контрамарки». І таке відбувалося не лише в Одесі (Галяс, 2017).

Влітку 1956 року театр виїхав на гастролі за маршрутом Львів – Київ – Москва. «Білу акацію» скрізь приймали «на ура». Столичні критики визнали, що одеська вистава за всіма параметрами перевершувала московську постановку. Найбільший успіх припав на Михайла Водяного. Його Яшку-Буксира порівнювали навіть із героями Іллі Ільфа та Євгена Петрова. А дует Яшки та Лариси (М. Водяний та Є. Дембська) миттєво став шлягером.

Виставу показували в середньому 10 разів на місяць. А 27 квітня 1958 року зіграли 200-е дійство. Оперета «Біла акація» стала візитною картою Одеського театру музичної комедії. А пісня Тоні про Одесу стала спочатку неформальним, а з 25 серпня 2011 року – офіційним гімном міста.

Після тріумфальної «Білої акації», яка «заразила» весь Союз «Одесою та морем» (Базанов, 1990: 111), була не менш легендарна театральна трилогія про Одесу, поставлена М. Ошеровським – «На світанку» (1964), «Четверо з вулиці Жанни» (1967) та «У рідного причалу» (1970). У репертуарі театру були й інші, хоча і, не такі знакові, але улюблені одеситами та гостями міста спектаклі на «одеську тему»: «Даруйте коханим тюльпани» (1957), «Нареченої не повинні плакати» (1959), «Чорноморський вогник» (1961), «Одеса – моє рідне місто» (1964), «Одеські лимани» (1975), «Старі будинки» (1979).

Вистава «На світанку» (музика – О. Сандлера), так само, як і «Біла акація», стала справжньою подією в театральному та культурному житті не лише Одеси, а й всієї країни. Після одеситів до цього матеріалу, звернулося близько ста театрів Радянського Союзу. Така шалена популярність була, в тому числі, пов'язана із грою акторів та стереотипом, що утвердився у свідомості одеситів: «Про Одесу найпереконливіше може сказати лише «справжній» одесит», такий як М. Водяний. Слід зазначити, що словосполучення «Водяний – одесит» можна використовувати лише в лапках,

оскільки народився він у Харкові, приїхав до Одеси зі Львова, але публіку це абсолютно не хвилювало. Головне полягало в тому, що в свідомості глядачів зіграні М. Водяним ролі «справжніх» одеситів (Яшка-буксир, Мишко Япончик, Попандупуло і т.д.) та особистість самого актора стали єдиним цілим. Цей факт також вплинув на призначення М. Водяного у 1979 році художнім керівником та директором театру, обов'язки якого він виконував до 1983 року. Починаючи з 1984 року, Михайло Водяний почав хворіти, а 11 вересня 1987 року він помер від серцевого нападу, який стався втретє.

У 1995 році театрові було присвоєно ім'я М. Водяного. У 2006 році – надано статус «академічного». Одеська музична комедія багато десятиліть вважається однією з візитних карток міста. За 75 років на сцені театру показано майже 400 спектаклів. У репертуарі є вистави практично всіх напрямів і жанрів музичного театру, а саме: від класичної оперети («Маріца» Кальмана, «Летуча Миша» Й. Штрауса, «Моя прекрасна леді» Ф. Лоу), до рок-опери («Ромео і Джульєтта» Є. Лапейка), численні види мюзиклу: від бродвейської класики до мюзиклу-детективу та мюзиклу в стилі джаз, дитячі спектаклі, тощо.

Рок-опера «Ромео і Джульєтта» йде на одеській сцені з постійними аншлагами вже понад 20 років. «Біла акація» трансформується до сьогодення, її третя постановка вже 7-й рік проходить з аншлагами. Мюзикл «Таємниця Макропулуса» був визнаний найкращим спектаклем серед одеських театрів у 2018 році. Крім власних театральних постановок, на сцені театру відбуваються різноманітні концерти та спектаклі відомих світових зірок театру і естради.

Вже 21 рік поспіль, посаду директорки театру займає заслужений працівник культури України Олена Редько, яка стала першою жінкою, що обі-

ймає таку посаду. З огляду на що можна відмітити сучасність думки, суть якої полягає в тому числі в усуненні стереотипу, щодо гендерної рівності. Серед адміністрації також головний диригент – заслужений діяч мистецтв України Вадим Перевозников, головний хормейстер, обов'язки якого покладено на кандидата мистецтвознавства, кавалера ордена святих «Кирила і Мефодія» Сергія Савенко; головний художник – заслужений художник України Станіслав Зайцев, головний балетмейстер – з лауреат міжнародних конкурсів артистів оперети Віталій Кузнецов. Серед провідних акторів театру сьогодення народні артисти України Володимир і Вікторія Фролови, Ольга Оганезова, Наталія Завгородня.

Висновки. Таким чином, в статті вирішено ряд наукових завдань прикладної спрямованості, які зводяться до наступного:

1. Узагальнення існуючого наукового доробку, щодо розвитку музичного театру в Україні, дозволило встановити розгалуженість думок різних авторів відносно початкового етапу (зародження) українського театрального мистецтва, з огляду на що, в дослідженні запропоновано авторську періодизацію розвитку на прикладі Одеського академічного театру музичної комедії, в основу якої покладено документально-історичний підхід. Це дозволило відстежити значущі події та встановити причинно-наслідкові зв'язки між етапами розвитку та режисерським вкладом.

2. Сформовано характерні особливості кожного з п'яти етапів. Доведено, що ці особливості напрямку залежать від керівників театру, а також політичних, культурних, демографічних, географічних та інших умов існування. Все це створило передумови для розробки авторських пропозицій, щодо подальшого розвитку музичного театру в Україні, які зводяться до формування організаційно-методичного забезпечення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базанов, В.В. Сцена XX века : учеб. пособие для студентов театральных вузов и средн. спец. учеб. заведений. Ленинград : Искусство, 1990. 240 с.
2. Гайдабура В. М. Театр, захований в архівах. Київ : Мистецтво, 1998. 127 с.
3. Галяс А. Как в Одессе зацвела «Белая акация». Журнал Одесская жизнь, 2017. URL: <https://odessa-life.od.ua/article/8159-kak-v-odesse-zacvela-belaya-akaciya> (дата звернення: 10.07.2022).
4. Галяс А. Такая счастливая долгая жизнь. Пресс-служба Театра музыкальной комедии. 2020. С. 10–12.
5. Голота В.В. Театральная Одесса. Київ : Мистецтво, 1990. 240 с.
6. Інтернет-проект «Цікавий Київ». Музика та театр на початку XX століття. URL: <https://www.interesniy.kiev.ua/kiiev-muzyka-i-teatr-v-nachale-xx-veka/> (дата звернення 06.07.2022).
7. Орел Є. Одеський академічний театр музичної комедії імені Михайла Водяного: історія і сучасність. Магістерська робота. галузь знань 02 «Культура і мистецтво» спеціальність 026 «Сценічне мистецтво». Харківська державна академія культури, 2022. 101 с.
8. Офіційний сайт м. Одеси. Про Є.М. Дембську URL: <https://omr.gov.ua/ru/odessa/about/pochetnie-grajdane-odessi-evgeniya-mihaylovna-dembskaya/> (дата звернення: 15.07.2022).

9. Станішевський Ю. О. Театр народжений революцією: Нариси історії української радянської театральної культури 1917–1987 рр. Київ : Музична Україна, 1987. 243 с.

REFERENCES

1. Bazanov, V.V. (1990) *Stsena XX veka* [20th century scene]. Leningrad: Iskusstvo. [in Russian].
2. Haidabura V. M. (1998) *Teatr, zakhovanyi v arkhivakh*. [Theater hidden in the archives]. Kyiv : «Mystetstvo». [in Ukrainian].
3. Galyas A. (2017) *Kak v Odesse zatsvela «Belaya akatsiya»* [How «White Acacia» bloomed in Odessa]. *Zhurnal Odesskaya zhizn'*. URL: <https://odessa-life.od.ua/article/8159-kak-v-odesse-zacvela-belaya-akaciya>. [in Russian].
4. Galyas A. (2020) *Takaya schastlivaya dolgaya zhizn'* [Such a happy long life]. *Press-sluzhba Teatra muzkomedii*, S. 10–12. [in Russian].
5. Golota V.V. (1990) *Teatral'naya Odessa* [Theater Odessa]. Kiev : Iskusstvo. [in Russian].
6. Internet-proekt «Tsikavyi Kyiv». *Muzyka ta teatr na pochatku XX stolittia*. URL: <https://www.interesniy.kiev.ua/kyiv-muzyka-i-teatr-v-nachale-xx-veka/>
7. Orel Ye. (2022) *Odeskyi akademichnyi teatr muzychnoi komedii imeni Mykhaila Vodianoho: istoriia i suchasnist* [Odesa Academic Theater of Musical Comedy named after Mykhailo Vodyanyi: history and modernity]. Kharkiv : Kharkivska derzhavna akademiia kultury. [in Ukrainian].
8. Ofitsiinyi sait m. Odesy. *Pro Ye. M. Dembsku* URL: <https://omr.gov.ua/ru/odessa/about/pochetnie-grajdane-odessi/evgeniya-mihaylovna-dembskaya/> [in Ukrainian].
9. Stanishevskiy Yu. O. (1987) *Teatr narodzhenyi revoliutsiiei: Narysy istorii ukrainskoi radianskoj teatralnoj kultury 1917–1987 rr.* [Theater born by revolution: Essays on the history of Ukrainian Soviet theater culture 1917–1987]. Kyiv: Muzychna Ukraina. [in Ukrainian].